

ŁÓDŹ,
MARZEC 2024

OFFFORM

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
PARAFIA PW. WNIĘBOWZIĘCIA
NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZEPĘTKÓW
w Warszawie
DELEGATURA W PŁOCKU
09-400 51 00, ul. Żeligowskiego 3A
tel. 262 76 71, fax 262 75 50

Decyzje W002/Płock
nr 228/2024, DP. 5142.131.2024
z dnia 23.05.2024

Z up. Mazowieckiego Wojewódzkiego
Konsultora Zabytków
Jolanta Sobierajska
Kierownik Delegatury w Płocku

OPRACOWAŁA//: MGR INŻ. ARCH. KAROLINA CIEŚLIKOWSKA-SKULIMOWSKA
OFFFORM//: NADZORY I OPRACOWANIA KONSERWATORSKIE
ADRES//: UL. ŻELIGOWSKIEGO 8/10 , ŁÓDŹ

I. INFORMACJE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA

1. Zamawiający

Parafia pw. Najświętszej Maryi Panny w Suserzu

2. Podstawa opracowania

- wizje lokalne
- dokumentacja fotograficzna
- kwerenda archiwalna
- wyniki badań przeprowadzone in situ
- własne doświadczenie zawodowe

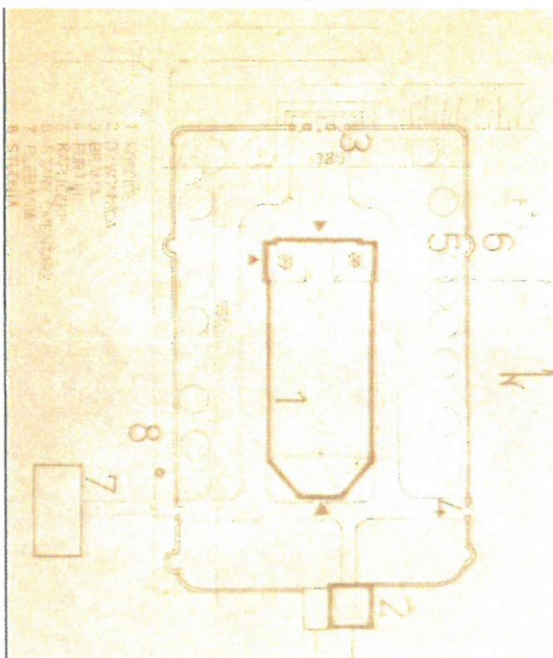
3. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest sporządzenie Programu Prac Konserwatorskich celem wykonania prac konserwatorskich w zakresie stolarki okiennej – przesłon okiennych na wieżach zlokalizowanych przy frontowej elewacji (zachodniej).

4. Cel opracowania

Celem opracowania jest określenie zakresu prac i sporządzenie wytycznych projektowych oraz wykonawczych na podstawie przeprowadzonych badań in situ, kwerendy archiwalnej dokumentacji.

II. ZARYS HISTORYCZNY

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZAPISÓW
w Warszawie
DELEGATURA W PŁOCKU
09-400 Płock, ul. Zduńska 13A
tel. 262 76 71, fax 262 75 56

Obiekt: Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia N. M. P.		2. Czas powstania 1809r.	3. Miejscowość Suserz
Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty		4. Adres: Suserz Parafia rzymska-kat. nr hipoteczny	
		5. Przynależność administracyjna województwo: <u>śląskie</u> gmina: <u>Dąbrowa Kościelna</u>	
		6. Poprzednie nazwy miejscowości	
		7. Przynależność administracyjna przed 1.VI.1975 województwo powiat	
5. Waga autor zdjęć data wykonania miejsce przechowywania negatywów		8. Właściciel i jego adres Parafia rzymska-kat. w Suserz	
1000 Płock		9. Użytkownik i jego adres	
		10. Rejestr zabytków Nr <u>98/447/62W</u> data <u>23.03.1962</u>	

Kościół parafialny p. w. Wniebowzięcia N. M. P. w miejscowości Suserz powstał w 1809 r. Rejestr zabytków 98/447/62W data 23.03.1962r

Wcześniej, na tym miejscu istniał drewniany kościół spalony w 1553r. Zachował się tylko XVI-o wieczny obraz Matki Boskiej Suserskiej. Obecny kościół wzniesiony w 1809r w/g projektu Hilarego Szpilewskiego, neoklasycystyczny. Fundatorem był J. Bończa – Skarżyński. W 1810r został konsekrowany przez biskupa kujawskiego F. Lewińskiego.

Zespół kościoła parafialnego p. w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny znajduje się w północnej części wsi Suserz, na lekkim wyniesieniu terenu, po wschodniej stronie drogi z Gębina do Gostynina 400 m na północ. Po drugiej stronie drogi znajduje się dwór drewniany otoczony parkiem. Zespół parafialny tworzy orientowany kościół otoczony kasztanowcami, wygradzony murem wraz z bramą zawierającą dwie furtki. W linii muru znajduje się od wschodu dzwonnica i cztery kapliczki – nisze. Od strony północnej przy drodze widoczne są resztki cmentarza znajdującego się poza murem. Od wschodu otaczają kościół pola uprawne a od południa zabudowania plebanii.

Kościół wymurowany został z cegły pełnej, z niewielką odsadzką cokołową o wysokości około 120 cm. Elewacje budynku kościoła, dzwonnicy oraz muru ogrodzenia zostały otynkowane. W części wieżowej widoczne są w cokole ciemne porowate płytki. Prezbiterium z zewnątrz lekko wydzielone ryzalitem, zaś na całej wysokości elewacji boniowane. Pod prezbiterium, zakrystią i skarbczykiem znajduje się piwnica grobowa z kilkunastoma (głównie Skarżyńskich) trumnami złożonymi w trzech pomieszczeniach.

WOJEWÓDZKI OCHRONNY ZBIÓRKOWY
w Warszawie
DELEGATURA W PŁOCKU
ul. Zduńska 13A
tel. 262 78 71 fax 262 70 59

Sklepienie piwnic jest ceglano, kolebkowe. Nad nawą podwieszony drewniany, płaski strop z podsufitką od wewnątrz widoczne bogate polichromie. Nad prezbiterium okrągły plafon z Matką Boską. Pomieszczenia wokół prezbiterium posiadają stropy płaskie, podobnie znajdują się w wieży zachodniej. Nad kruchtą i chórem widoczne sklepienie krzyżowe. Więźba dachowa drewniana, wieszarowa, o dwóch rzędach bocznych stolcy leżących i jednym środkowym stojących wspartych zastrzałami wzdłuż osi podłużnej.

W podziemi posadzkę stanowi klepisko, w nawie podłoga z desek, w prezbiterium klepka drewniana, w pomieszczeniach pomocniczych, a także na chórze podłogi z desek. W przedsionku wieży zachodniej posadzka cementowa, w wieży północnej posadzka ceglana.

Schody do podziemi są szerokie, ceglano – cementowe. Zejście do wewnątrz zlokalizowane w przedsionku za prezbiterium w podłodze. Również z przedsionka jest wejście na emporę drewnianymi, zabiegowymi schodami z balustradą, wspartymi na dwóch filarach. We wschodniej wieży drewniane, kręcone schody wokół ceglano-słupa, prowadzące na chór i wyżej na nieużytkowy strych.

Wszystkie drzwi zewnętrzne są dwuskrzydłowe, dębowe o konstrukcji ramowo – płycinowej zawieszane na kutyk zawiasach, nabijanych ozdobnie metalowymi gwoździami. Drzwi do zakrystii posiadają prostokątne nadświetle przedzielone czterema pionowymi szczeblinami. Drzwi do zachodniej wieży z półkolistym nadświetlem. Wewnątrz drzwi dwuskrzydłowych o konstrukcji ramowo – płycinowej. Wejście na ambonę wyposażone jest w drzwi jednoskrzydłowe płycinowe. Okna doświetlające wnętrze znajdują się w ¼ wysokości ścian, są to półokrągłe, krosnowe, okna w metalowej futrynie, podzielone są promieniście metalowymi szczeblinami i wypełnione szkłem katedralnym. W zakrystii okna krosnowe w drewnianej ramie, dwuskrzydłowe, dwudziestokwaterowe z kratą. W wieżach po cztery duże otwory zakończone półkoliście z drewnianymi żaluzjami.

Kościół zorientowany został na rzucie prostokąta z trójbocznie zamkniętym prezbiterium i zachodnim korpusem wieżowym w ryzalicie. Jest to jednoprzestrzenny obiekt budowlany z bardzo wyraźnymi pilastrami po cztery przy bocznych ścianach. Pomiedzy ścianami są wnęki ołtarzowe zwieńczone wydatnym gzymsem. Ponad nim znajdują się cztery półkoliste arkady, a w nich są półkoliste okna. Powyżej znajduje się drugi gzymś pod płaskim stropem pozornie wsparty na kroksztynkach imitujący belkowanie. Obie wieże otwarte są na wnętrze poprzez prostokątne otwory w ozdobnych opaskach z nadokiennikami wspartymi na konsolach. Wejście na chór z północnej wieży, otwór chóru wykończony łukiem. Balustrada metalowa z drewnianą poręczą. Prezbiterium jest na planie koła otoczone sześcioma jońskimi kolumnami podpierającymi wydatny gzymś z łukiem tęczowym. Po bokach zakrystia, przedsionek i skarbiec o nieregularnych, owalnych rzutach. Ponad tymi pomieszczeniami znajduje się empora otwarta na wewnątrz prezbiterium i nawy tworząc tzw. rotundę ołtarzowa otwarta górą.

Bryła jest zwarta, z wydzieloną małym ryzalitami zachodnia częścią wieżową. Wieża w składa się z trzech członów oddzielonych gzymśami. Część środkowa z dużymi oknami zakończonymi półkoliście opaską w tynku ze zwornikiem, zamykane są żaluzjami, poniżej okna prostokątne. Dach i kopuły na wieżach kryte blachą cynkową. W fasadzie frontowej cztery pilastry toskańskie w lekkim ryzalicie, ponad nimi trójkatny tympanom z okulusem, powyżej pośrodku wież figura Matki Boskiej.

Drzwi wejściowe w uszatej opasce z tynku zwieńczone gzymsem odcinkowym, powyżej wypukła płycina w prostokątnej opasce, następnie gzyms wsparty na konsolkach zwieńczony łukiem opaski. Wejście do południowej wieży w półkolistym wykończonej opasce, powyżej prostokątna płycina, dalej prostokątne okno. Od strony północnej odpowiadająca otworowi drzwiowemu nisza z półkolistym oknem.

Boczne ściany pionowe podzielone płaskimi ryzalitami, wyraźnie zaznaczony gzyms pod łukiem okien wsparty na esowatych konsolkach. W prezbiterium nad oknami i drzwiami prostokątne blendy, nad gzymsem półkoliste okna.

Instalacja elektryczna, ogrzewanie piecami akumulacyjnymi.

Dane ogólne budynku sakralnego:

Kubatura – 4000 m³

Powierzchnia użytkowa – 370 m²

Prace budowlane i konserwatorskie ich przebieg i dokumentacja wg dokumentacji archiwalnych:

1818r - 1864r budowa muru wokół kościoła.

1890r - nadbudowa wieży.

1894r - wykonanie polichromii przez Zdziarskiego. Obecna polichromia z okresu międzywojennego.

1978r - remont, wymiana stolarki okiennej z drewnianej na metalową.

1980r – malowanie

1992 r – remont wnętrza kościoła w zakresie sufitu sklepienia nad ołtarzem

1994- 96 - remont wnętrza (polichromie, ołtarze, detale architektoniczne)

2013 r. - remont elewacji kościoła

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
w Warszawie
DELEGATURA W PŁOCKU
09-400 Płock, ul. Zduńska 13A
tel. 262 76 71, fax 262 75 58

III. OPIS STANU ISTNIEJĄCEGO

Budynek sakralny

W 1999 roku zakończono kompleksowy remont wnętrza budynku sakralnego. W zakresie wykonanych prac odrestaurowano polichromie, wymieniono uszkodzone tynki, pomalowano ściany i sufity. Odnowione zostały wszystkie polichromie, detale (gzymsy, sztukaterie), ołtarze. Posadzka w postaci płyt kamiennych w chwili obecnej zachowana jest w dobrym stanie technicznym i nie wymaga remontu.

Elewacje budynku sakralnego

Stan istniejący można określić jako dobry. Wykonane w 2013 roku prace polegały na wymianie uszkodzonych tynków, obróbki blacharskiej, naprawie detalu, hydroizolacji i naprawie uszkodzonych elementów fundamentów. Nie widać zacieków ani pęknięć konstrukcyjnych. W niektórych partiach muru zauważalna jest łuszcząca się farba, co może wynikać z wysychania zewnętrznych elementów konstrukcyjnych, co może powodować również odspojenie się tynków.

Dach

Dwuspadowy, przekrycie blachą cynkową na rąbek stojący. Na podstawie oględzin zewnętrznych nie zauważono nieszczelności.

Więźba dachowa

Konstrukcja drewniana wieszorowo – belkowa. Wykonana z drewna liściastego. Wszystkie elementy konstrukcyjne są z drewna struganego, stąd ich nieregularny przekrój. Należy przyjąć, że przekrój na długości każdego elementu jest zmienny w zależności od linii strugu i odkształca się do około 1 cm.

Krokwie o przekrojach 18,5-19 x 18,5-19 cm

Jętki o przekroju 19 x 20 cm

Belka podwalinowa na osi belek stropowych 30 x 35 cm

Słup wieszara 22 x 22 cm

Zastrzały 19 x 18,5 cm

Wykonano analizę stanu istniejącego w wyniku której stwierdzono, że istnieje konieczność wykonania generalnego remontu więźby dachowej.

Stolarka okienna i drzwiowa

Drewniane przesłony okienne - żaluzje na wieżach są w zadowalającym stanie technicznym. Zniszczenia elementów drewnianych wymagają renowacji bądź nawet miejscowo odtworzenia. Z uwagi na brak dostępu na szczyt wieży nie wykonano szczegółowych oględzin każdego elementu, widoczne ślady korozji biologicznej oraz uszkodzone mechanizmy. Od wnętrza wież dwa otwory okienne zostały trwale zamknięte poprzez drewniane, wewnętrzne okiennice (najprawdopodobniej wtórne). Od zewnętrznej strony żaluzje oraz cała płaszczyzna przesłony okiennej zostały obłożone blachą i scalone kolorystycznie z pozostałymi elementami stolarki zamontowanej w budynku. W oparciu o dokumentację fotograficzną stwierdza się, iż większość elementów wymaga odświeżenia polegającego na bieżącej konserwacji. W północno - zachodniej wieży zauważono ubytek w materiale w postaci braku elementu żaluzji – listwy. Oryginalnych elementów drewnianych składających się na każdą z listew żaluzji nie udało się ocenić z powodu braku dostępu od wewnątrz oraz blaszane obicie (najprawdopodobniej wtórne) z zewnątrz całej przesłony. Ramy – ościeżnice drewniane również zostały z zewnątrz obłożone pomalowaną blachą, co nie wpływa niekorzystnie na efekt wizualny z zewnątrz gdyż każdy detal oraz podział przesłony został zachowany.

Okno o okrągłym kształcie zlokalizowane w szczytowej ścianie nawy na poddasza jest nieosadzone trwale, jedynie zamocowane za pomocą drewnianych fleków, grozi wypadnięciem.

IV. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTEKÓW
w Warszawie
DELEGATURA W PŁOCKU
09-400 Płock, ul. Zduńska 13A
tel. 262 76 73, fax 262 75 50

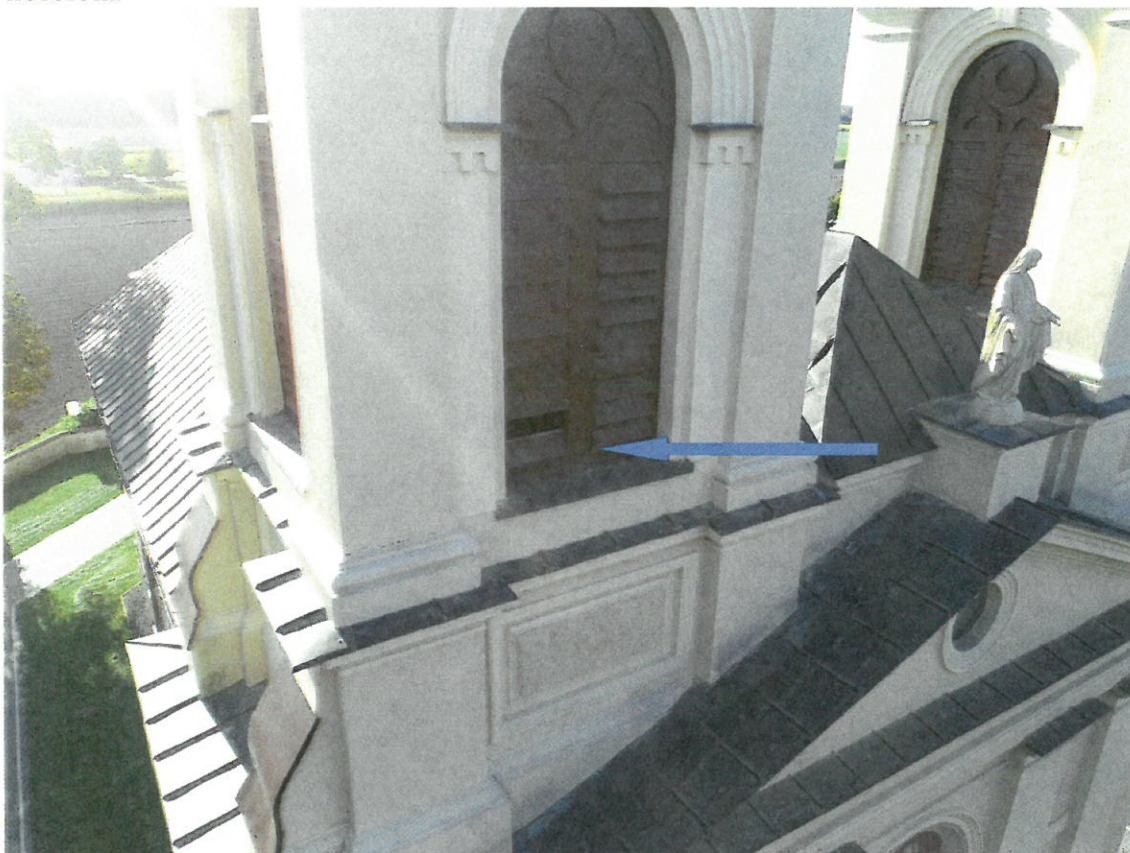

Fot. 1 Wieża południowo-zachodnia. Widoczne wypaczenie konstrukcji żaluzji od strony wschodniej.

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTEKÓW
w Warszawie
DELEGATURA W PŁOCKU
09-400 Płock, ul. Zduńska 13A
tel. 262 76 71, fax 262 76 68

Fot.2 Elewacja zachodnia – widok na żaluzje od strony głównego wejścia do kościoła.

Fot. 3 Brak elementu -żaluzji od strony zachodniej.

Biuro Inżynierskie „EKO” Sp. z o.o.
w Warszawie
DELEGATURA W PŁOCKU
09-400 Płock, ul. Zduńska 13A
tel. 262 76 74, fax 262 75 50

Fot. 4 Widoczne wypaczenie konstrukcji żaluzji w wieży południowo-zachodniej. Wschodnia żaluzja.

Fot.5 Widok na wieże od strony wschodniej.

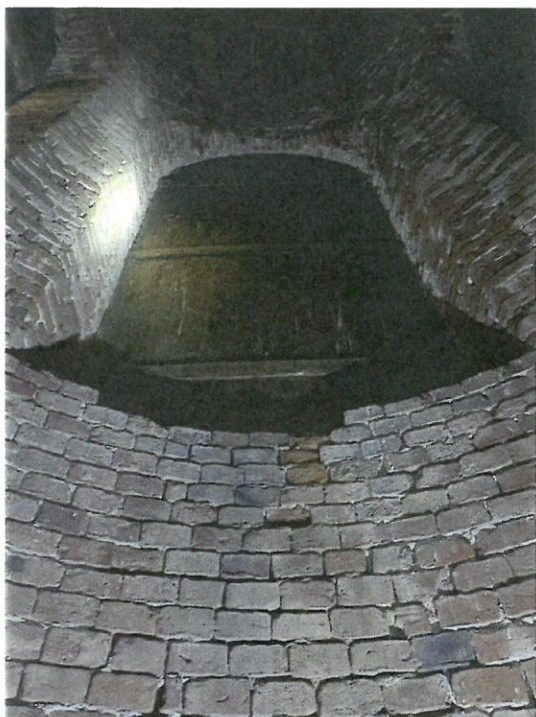
WOJEWODZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
w Warszawie
DELEGATURA W PŁOCKU
09-400 Płock, ul. Zduńska 13A
tel. 262 76 71, fax 262 75 59

Fot. 6 W chwili obecnej brak możliwości wejścia na dach wież bocznych, z uwagi na brak wykonywanego remontu konstrukcji dachów zakłada się tożsamy stan istniejący jak na strychu nad nawą i prezbiterium. Owady takie jak spuszczel pospolity oraz kołatek domowy bardzo łatwo się rozprzestrzeniają, gdyż dorosły osobnik jest owadem latającym.

Widoczne liczne uszkodzenia zarówno listew rolet jak również całej drewnianej konstrukcji okna. Trwale zaryglowane naprzeciwległe otwory okienne boczne (w osi północ-południe).

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZEPOMI
w Warszawie
DELEGATURA W PŁOCKU
09-400 Płock, ul. Zduńska 13A
tel. 282 76 71, fax 282 76 10

Fot. 7 Okiennice drewniane na wieżach wymagają konserwacji. Brak dostępu z wnętrza wieży.

Fot.8 Brak dostępu od wewnątrz budynku do stolarki okiennej.

Fot. 9 Ruchome okno na strychu, zabezpieczone deskami.

V. WNIOSKI I ZALECENIA

Stolarka okienna zwłaszcza w wieżach kościoła uszkodzone mechanizmy otwierania żaluzji należy naprawić bądź wymienić na nowe. Jeśli budulec po demontażu okna okaże się niemożliwy do naprawy, odkształcone listwy oraz ościeżnice wymienić na nowe tożsame z istniejącymi.

Okno nad nawą (zlokalizowane w centralnym miejscu tympanonu na elewacji zachodniej kościoła) jest niestabilnie osadzone, zabezpieczone luźnymi deskami od wewnątrz w każdej chwili może wypaść co zagraża bezpieczeństwu.

VI. WYTYCZNE PROJEKTOWE I WYKONAWCZE

Wytyczne projektowe:

- Należy wykonać i dołączyć do dokumentacji powykonawczej inwentaryzację przesłon okiennych-żaluzji
- Kolorystykę powłoki wierzchniej należy skomponować w sposób spójny z pozostałymi, istniejącymi już elementami stolarki nie będącymi w zakresie niniejszego opracowania.
- Z uwagi na fakt, iż blaszana okładzina jest wtórna (od zewnętrznej strony płaszczyzny okna) należy rozważyć konieczność jej zastosowania w razie wymiany odtworzeniowej elementów całej przesłony okiennej w tym żaluzji. Nie zaleca się jej wymiany, gdyż oryginalny materiał mógłby zostać całkowicie uszkodzony.

Wytyczne wykonawcze:

- Należy zdemontować źle osadzone, okrągłe okno w elewacji zachodniej i zamontować na stałe nowe, bądź odrestaurowane tożsame kształtem i profilem listwy z istniejącym
- Jeśli bieżąca konserwacja będzie wymagała demontażu całych przesłon okiennych, po ich demontażu zaś przed realizacją prac konserwatorskich, należy dokonać analizy stanu technicznego elementów drewnianych oraz metalowych pod kątem konieczności dokonania miejscowych, bądź całościowych wymian elementów drewnianych przesłon okiennych
- Ewentualna wymiana odtworzeniowa przesłon - żaluzji okiennych powinna zostać naniesiona na dokumentację powykonawczą
- W przypadku kompleksowej wymiany przesłony okiennej wraz z żaluzjami, nie zaleca się odtwarzać okładzin blaszanych na elementach drewnianych od strony zewnętrznej, gdyż jest to z pewnością element najprawdopodobniej wtórny
- Wykonywane prace muszą być pod nadzorem osoby posiadające odpowiednie wykształcenie kierunkowe i doświadczenie określone w Ustawie o Ochronie Zabytków i Opiece nad Zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku z późniejszymi zmianami.

VII. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH**Stolarka okienna, drewniana na wieżach bocznych**

- Jeśli prac konserwatorskich nie uda się wykonać „in situ” należy demontować istniejące przesłony okienne - żaluzje oraz wewnętrzne okiennice.
- Po przewiezieniu do pracowni konserwatorskiej należy dokładnie ocenić ich stan techniczny pod kątem możliwości zachowania oryginalnych elementów
- Istniejącą okładzinę blaszaną odtłuścić, zaimpregnować a następnie pomalować na kolor tożsamy z istniejącym (ciemnobrązowy zgodnie z próbnikiem RAL 8016). Nie zaleca się usuwać okucia blaszanego, gdyż mogłoby uszkodzić oryginalny materiał na tyle, że cała przesłona okienna oraz ościeża mogłyby zostać zniszczone.
- Jako powłokę zewnętrzną proponuje się zastosować farbę dwuskładnikową - epoksydową do metalu, o wysokiej jakości zawierającą pigmenty antykorozyjne.
- Elementy zakwalifikowane jako do odtworzenia, wykonać z drewna zaimpregnować, a następnie pomalować farbą do drewna kryjącą zawierającą światłotrwałe pigmenty z zawartością małej ilości rozpuszczalnika wg DIN 53778
- Jeśli w wyniku analizy i oceny technicznej stwierdzi się, że cała konstrukcja i płaszczyzna przesłony okiennej jest na tyle zdegradowana, że nie podlega naprawie i miejscowej wymianie, należy ją wymienić na nową o tożsamych wymiarach i estetyce. Wszystkie elementy wymieniane muszą zostać odtworzone zgodnie z oryginalnym wzorem.

Opracowanie :

mgr inż. arch. Karolina Cieślikowska-Skulimowska

nr upr. Bud. 22/LOOKK/2019

uprawnienia do projektowania i kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
w Warszawie
DELEGATURA W PŁOCKU
00-400 Płock, ul. Zduńska 13A
tel. 262 75 71 11, fax 262 75 88

mgr inż. arch. Karolina Cieślikowska-Skulimowska
uprawnienia budowlane w specjalności architektonicznej
do projektowania i kierowania robotami budowlanymi
bez ograniczeń
upr. bud. nr 22/LOOKK/2019, LO-1038
projektanta i studia projektujące w dziedzinie w zakresie
wykonywania badań i materiałów konserwatorskich

